
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra bygning: ”Stoplestog” i Åraksbø, Setesdal, Aust Agder

NNU Rapport 60 – 2017

Niels Bonde

Foto: Setesdalswiki

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Aust Agder

”Stoplestog” - Åraksbø

Bygland kommune
Gnr/Bnr: 26/36

Koordinater: 58.918859 N, 7.745159 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Kulturminnevern, Aust Agder Fylkeskommune

Prøver er udtaget af Anders Dalseg og Helge Paulsen

Undersøgt af: Niels Bonde

NNU j. nr.: A9521, september 2017.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden www.nnuweb.dk, under Dendrokronologi, Rapporter eller <http://natmus.dk/salg-og-ydelser/museumsfaglige-ydelser/naturvidenskabelige-undersoegelser/dendrokronologi/dendrokronologisk-rapportoversigt/> .Se endvidere laboratoriets oversigt over dendrokronologiske undersøgelser www.arkaeologi.dk/dendro .

Bur / Loft

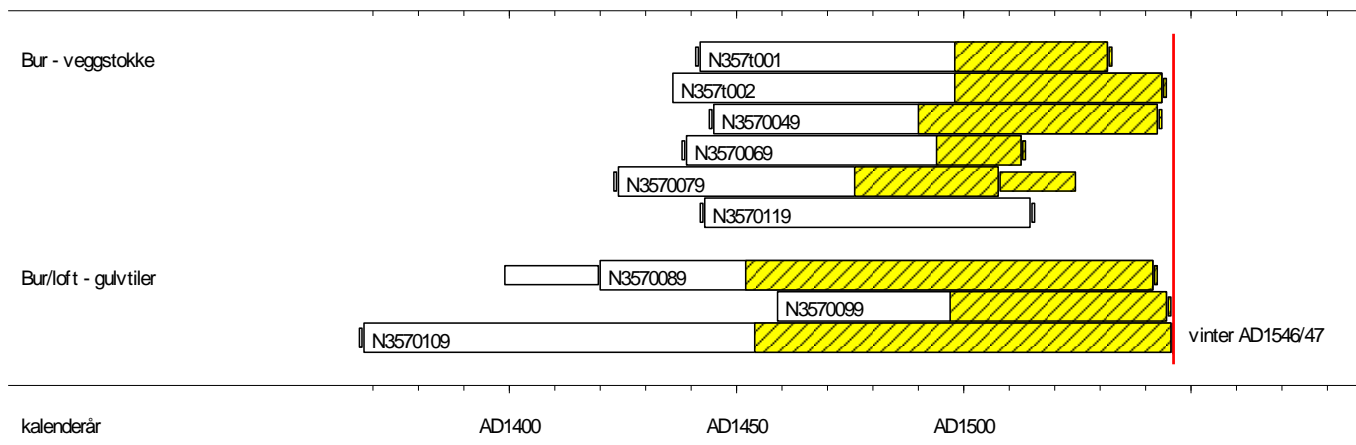
Træprøver udtaget fra laftet tømmerbygning. 11 borekerner udtaget fra ni stykker tømmer, vægstokke og gulvtiler. I alt er 11 prøver af fyrretræ (*Pinus sylvestris*) undersøgt. Alle er dateret. På nær én er der konstateret splintved på alle prøverne. Én prøve har ”Waldkante” (træets sidst dannede årring) bevaret

Antal årringe i prøverne er mellem 66 og 179.

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Undersøgelsen viser, at tre af prøverne stammer fra træer, der formentlig alle er fældet omkring 1546/47

Lopt - "Stoplestog" - Åraksbø

kalenderår

Signatur

	kjerneved
	splintved
	kjerneved ikke målt
	splintved ikke målt

Dateringsdiagram som angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Den røde signatur er en tolkning, der angiver det formodede fældningstidspunkt for træerne, som de daterede prøver stammer fra: vinteren AD 1546/47.

Prøvetager op lyser, at prøverne N3570019 og N3570059 er udtaget fra den samme stokk. Årringskurverne fra de to prøver er søgt kryds-dateret, men de passer dårligt sammen. De to årringskurver er sammenpasset ved individuel kryds-datering med referencekurve samt visuel kontrol. Årringskurverne er sammenregnet til en trækurve N357t002.

Endvidere oplyses det, at prøverne N3570029 og N3570039 er udtaget fra samme stokk. De to årringskurver kryds-daterer fint og er sammenregnet til en trækurve N357t001.

Det er ikke muligt at konstatere splintved på prøve N3570119. Der kan dog sagtens være splintved bevaret; identifikation af splintved i borekerner fra fyrretræ er ofte ikke mulig.

Årringskurverne fra de daterede prøver er sammenregnet til en middelkurve, N357m002, på 179 år, som dækker perioden 1368 - 1546

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referancekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

Splintstatistik for fyrretræ: 40 - 90

For *t*-værdi:

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

kurver	-	-	N357m002	
-	start	dates	AD1368	
-	dates	end	AD1546	
nomk1204	AD765	AD1996	3.04	N Vestlandet TT
V AuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	5.70	N Vest-Agder uden Aaseral
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	10.15	N Aaseral 113 timber mean
nomk0803	AD1345	AD1780	7.76	N AUST-AGDER FYR
nomk0707	AD1223	AD1852	8.92	N Telemark 102
99200010	AD871	AD1986	7.01	N OESTLANDET
Oslo2014	AD947	AD1554	3.82	N Oslo 2014 TT

Tabel: Absolut datering. *t*-værdier for kryds-datering med grund- og referencekurver. For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurve

Mean sequence - n357m002

Of type W 9 R Dated AD1368 to AD1546

Contains the following files

n357t001.d dated AD1442 to AD1532 of type R 34 N
n357t002.d dated AD1436 to AD1544 of type R 46 N
n3570049.d dated AD1445 to AD1543 of type R 53 N
n3570069.d dated AD1439 to AD1513 of type R 19 N
n3570079.d dated AD1424 to AD1508 of type R 32 N
n3570089.d dated AD1420 to AD1542 of type R 90 N
n3570099.d dated AD1459 to AD1545 of type R 48 N
n3570109.d dated AD1368 to AD1546 of type R 92 W
n3570119.d dated AD1443 to AD1515 of type R 0 N

Katalog over undersøgte prøver:

n3570019.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur sydvæg 1.stok o. døråbning
Raw Ring-width PISY data of 91 years length
Dated AD1454 to AD1544
46 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 154.67 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1545-88 (se N357t002)

n3570029.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur vestvæg 1.stok o svill
Raw Ring-width PISY data of 66 years length
Dated AD1442 to AD1507
9 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 171.24 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1538-88 (se N357t001)

n3570039.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur vestvæg 1.stok o. svill
Raw Ring-width PISY data of 87 years length
Dated AD1446 to AD1532
34 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 162.70 Sensitivity 0.14
Interpretation: AD1538-88 (se N357t001)

n3570049.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur vestvæg 6.stok o svill
Raw Ring-width PISY data of 99 years length
Dated AD1445 to AD1543
53 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 156.00 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1544-80

n3570059.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur sydvæg 1.stok o dør
Raw Ring-width PISY data of 69 years length
Dated AD1436 to AD1504
7 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 171.22 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1537-87(se N357t002)

n3570069.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur vestvæg 4.stokk o svill
Raw Ring-width PISY data of 75 years length
Dated AD1439 to AD1513
19 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 204.03 Sensitivity 0.13
Interpretation: AD1534-84

n3570079.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur østvæg 6.stokk o svill
Raw Ring-width PISY data of 85 years length
Dated AD1424 to AD1508
32 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 161.71 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1525-66

n3570089.d

A9521 Stoplestog Åraksbø bur/loft 3. gulvtile vest
Raw Ring-width PISY data of 123 years length
Dated AD1420 to AD1542
90 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 68.18 Sensitivity 0.17
Interpretation: after AD1542

n3570099.d

A9521 Stoplestog Åraksbø bur/loft 4. gulvtile f vest
Raw Ring-width PISY data of 87 years length
Dated AD1459 to AD1545
48 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 161.45 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1546-87

n3570109.d

A9521 Stoplestog Åraksbø bur/loft 2. gulvtile f vest
Raw Ring-width PISY data of 179 years length
Dated AD1368 to AD1546
92 sapwood rings and winter bark surface
Average ring width 111.21 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1546 winter

n3570119.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur sydvæg 1.stok o svill
Raw Ring-width PISY data of 73 years length
Dated AD1443 to AD1515
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 203.41 Sensitivity 0.16
Interpretation: after AD1556

n357t001.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur vestvæg 1.stok o svill
Raw Ring-width PISY data of 91 years length
Dated AD1442 to AD1532
34 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 159.11 Sensitivity 0.15
Interpretation: AD1538-88

n357t002.d

A9521 Stoplestog Åraksbø Bur sydvæg 1.stok o. døråbning

Raw Ring-width PISY data of 109 years length

Dated AD1436 to AD1544

46 sapwood rings and no bark surface

Average ring width 156.74 Sensitivity 0.16

Interpretation: AD1545-88

FELTRAPPORT

Dendrokronologisk objekt:	Stoplestog (Åraksbø) Lopt
Fylke:	Aust-Agder
Kommune nr.:	Bygland
Gnr/Bnr:	26/36
Koordinater:	
Prøvene tatt av:	Anders Dalseg – Helge Paulsen
Dato for prøver:	23. mai 2017

Prøve nr.	Sted	Rom	Bark	Yte	Bearb.	
01	Vegg m. sør	Bur			X	1. stokk over døråpning, 17cm fra beitski mot vest.
02	Vegg m. vest	Bur			X	1. stokk over svill (syllstokk) 100cm fra hjørne mot nord.
03	Vegg m. vest	Bur		?		1. stokk over svill (syllstokk) 140cm fra hjørne mot nord.
04	Vegg m. vest	Bur		?		6. stokk over svill, utstikk sval (undermann) 53cm fra ende mot sør.
05	Vegg m. sør	Bur			X	1. stokk over dør (som prøve 01) utstikk sval 55 cm fra ende mot øst.
06	Vegg m. vest	Bur			X	4. stokk over svill, 140cm fra hjørne mot sør.
07	Vegg m. øst	Bur		?		6. stokk over svill, 10cm fra hjørne mot nord.
08	Gulv mot loft	Bur/loft		X		3. gulvtile fra vegg mot vest,
09	Gulv mot loft	Bur/loft		X		4. gulvtile fra vegg mot vest, 80cm fra vegg mot sør.
10	Gulv mot loft	Bur/loft		x		2. gulvtile fra vegg mot vest, 117cm fra vegg mot nord

